

Sociologie výchovy, vzdělání a školy
otázky ke zkoušce
(JS 2005, Milada Rabušicová)

1. Vymezení a definice sociologie výchovy, její metodologické charakteristiky, její multiparadigmatická a stochastická podstata.
2. Spojení sociologie výchovy se sociologií a s pedagogikou, sociologický a pedagogický pohled na výchovu, vzdělání a školu, vztahy k jiným oborům.
3. Vývoj sociologie výchovy a její současná témata, sociální pedagogika a sociální práce a jejich současná témata.
4. Významní čeští sociologové výchovy 19. a 20. století a jejich práce.
5. Klasické sociologické teorie o výchově a o vzdělávání: Emile Durkheim a funkcionalismus.
6. Klasické sociologické teorie o výchově a o vzdělávání: Karel Marx a marxismus a neomarxismus, teorie konfliktu.
7. Klasické sociologické teorie o výchově a o vzdělávání: Max Weber.
8. Interpretativní sociologie výchovy.
9. Symbolický interakcionismus, fenomenologie a etnometodologie ve zkoumání výchovy.
10. Další pohledy na výchovu a vzdělávání: utilitarismus, sociálně psychologické směry v sociologii výchovy, postmodernismus, reprodukční teorie, teorie rezistence.
11. Výchova a vzdělávání v rámci sociální struktury a možnosti jejich výzkumů na makro, mezo a mikro úrovni.
12. Škola jako sociální systém: škola jako organizace, charakteristiky školy jako byrokratické instituce podle Maxe Webera a Davida Goslina, škola jako sociální a kulturní instituce.
13. Školní procesy: interakce a sociální a pedagogická komunikace ve škole, skryté kurikulum.
14. Teorie sociálních skupin: školní třída jako malá sociální skupina, sociometrie.
15. Mikrointerpretativní přístupy ke zkoumání školních procesů: školní etnografie Petera Woodse.
16. Učitelé: teorie rolí a rolových konfliktů, role a status učitele ve škole.
17. Učitelství jako profese (semiprofese) a sociální status učitele, obraz o učitelích ve sdělovacích prostředcích.
18. Děti a mladí lidé ve škole – pohledy sociologie výchovy: Pygmalion efekt, efekt sebetvrzující předpovědi, role dítěte a dospívajícího ve škole a v sociální skupině, školní úspěšnost.
19. Teorie a výzkumy rovnosti vzdělávacích příležitostí: koncepce kulturního kapitálu Pierra Bourdieu, jazykového deficitu Basila Bernsteina a další teorie.
20. Vzdělání, proces stratifikace a sociální mobilita: vzdělání jako prostředek sociální mobility, princip meritokracie, výzkumy sociální stratifikace.
21. Struktura českého vzdělávacího systému a jeho analýza z hlediska principu rovných vzdělávacích příležitostí.